

Souhrnná teritoriální informace Mosambik

Zpracováno a zaktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Pretorii (Jihoafrická republika) ke dni 20. 5. 2020 16:36

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.10)
3. Vztahy země s EU (s.14)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.16)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.19)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.22)
7. Kontakty (s.29)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Podkapitoly:

- 1.1. Oficiální název státu, složení vlády
- 1.2. Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)
- 1.3. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.
- 1.4. Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let
- 1.5. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba
- 1.6. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)
- 1.7. Daňový systém

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

Název státu:

- Mosambická republika
- República de Moçambique
- Prezident: **Filipe Jacinto Nyusi** (ve druhém mandátu)

Složení vlády:

- Vláda jmenovaná 17. 1. 2020:

Premiér: Carlos Agostinho do Rosário

Rezort	Ministr/ministryně
hospodářství a finance	Adriano Afonso Maleiane
zahraniční věci a spolupráce	Verónica Nataniel Macamo Dlhovo
vnitro	Amade Miquidade
národní obrana	Jaime Bessa Neto
zemědělství a venkovský rozvoj	Celso Ismael Correia
spravedlnost, ústavní záležitosti a víra	Helena Mateus Kida
práce, zaměstnání a sociální zabezpečení	Margarida Adamugy Talapa
moře, vnitrozemské toky a rybolov	Augusta de Fátima Charifo Maita
přírodní zdroje a energetika	Ernesto Max Elias Tonela
průmysl a obchod	Carlos Alberto Fortes Mesquita

zdravotnictví	Armindo Daniel Tiago
veřejné práce a vodní zdroje	Joao Osvaldo Machatine
země a životní prostředí	Ivete Maibase
školy a lidský rozvoj	Carmelita Rita Namashulua
doprava a komunikace	Janfar Abdulai
kultura a cestovní ruch	Eldevina Materula
věda, technologie a vyšší a odborné vzdělání	Gabriel Ismael Salimo

Charakteristika státu

Mosambická republika je přímořským státem jihovýchodní Afriky. Na západě sousedí se Zimbabwe (1402 km společných hranic) a Zambií (439 km), na severu s Malawi (1498 km společných hranic) a Tanzánií (840 km), na jihu s Jihoafrickou republikou (496 km) a Swazijskem (108 km společných hranic). Na východě je země omývána vodami Mosambického průlivu Indického oceánu, pobřeží má délku 2470 km. Nejvyšším bodem země je Monte Binga, dosahující výšky 2436 m.n.m. Podnebí je typicky tropické - horké a převážně vlhké, zejména v období dešťů (říjen až duben), kdy spadne v průměru až 1100 mm dešťových srážek. Ve vyšších polohách na západě země je chladněji, během období sucha (zimy) mohou teploty klesat až k 10°C.

Státní zřízení

Mosambik je v současné době unitární republikou, praktikující prezidentský systém moci s existencí více politických stran. U moci je od získání nezávislosti v roce 1975 strana Frente de Libertacao de Mosambique (FRELIMO). Prezident je volen v přímých volbách na pět let, nejvíce však na dvě volební období. Zákonodárnou moc má jednokomorové Národní shromáždění složené z 250 poslanců volených na pětileté funkční období. Poslední prezidentské a parlamentní volby se konaly na podzim 2019. Na dodržování ústavnosti dohlíží Ústavní rada, která má 7 členů.

Členství v mezinárodních a regionálních uskupeních

Mosambik je členskou zemí jihoafrického integračního uskupení SADC (www.sadc.int). Dále je členskou zemí následujících úmluv a organizací: ACP, AfDB, AU, Commonwealth, CPLP, EITI, FAO, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (NGOs), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, IHO, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC (NGOs), MIGA, NAM, OIC, OIF, OPCW, SADC, UN, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, Union Latina, UNISFA, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (NGOs), WHO, WIPO, WMO a **WTO**.

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

Počet obyvatel: 31 151 375 (odhad 2020)

Průměrný roční přírůstek obyvatelstva: 2,93 %

Věková struktura:

- 0-14 let: 45,13%
- 15-24 let: 21,43%
- 25-54 let: 27,09%
- 55-64 let: 3,44%
- 65 let a výše: 2,91%

Nejvíce obyvatel se nachází v hlavním městě **Maputo** (1,19 mil.), dále v **Matole** (675 tis.), **Beire** (530 tis.), **Nampule** (388 tis.) a **Chimoio** (257 tis.).

Mosambické obyvatelstvo je tvořeno z 99,66 % původními etnickými skupinami. Na severu žije etnikum Makua (asi 4 mil.), v údolí Zambezi žijí Senové a Šonové a v jižním Mosambiku převládají Šangánové (Tsongové). Vedle těchto hlavních skupin žije v zemi několik menších etnik.

V zemi též žije několik desítek tisíc osob evropského původu (0,06 % populace), evropsko-afrických míšenců (0,2 %) a obyvatel asijského původu, zejména Indů (0,08 %). Počet obyvatel evropského původu dramaticky klesl v 70. letech 20. stol. v souvislosti s osvobozenou a následnou občanskou válkou, díky ekonomickému rozkvětu země po roce 2000 však začal opět růst. V průběhu ekonomické krize v Evropě v Mosambiku strmě narostl počet portugalských a jiných evropských státních příslušníků ucházejících se o odborně zaměřené pracovní pozice.

Podle posledních odhadů se 56 % populace hlásí ke křesťanství (z toho 28 % katolíků), 18 % je muslimů, 6,7 % se hlásí k tradičním náboženstvím a 18,7 % se nehlásí k žádnému náboženství.

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
HDP/obyv (nominální, USD)	629	528,93	392,06	429,3	475,56	493,37	521,83
růst HDP (%)	7,4	6,6	3,8	2,9	3,4	2,2	2,2
celkový objem HDP (nominální, mld. USD)	17,1	14,8	11,27	12,68	14,43	15,37	15,7
inflace	1,1	11,1	23,7	5,6	3,5	3,5	6
MT/USD (roční průměr)	33,6	45,9	71,40	59	64,89	63,35	66,6

MT/EUR (roční průměr)	40,79	49,97	75,26	70,76	73,09	70,63	

Zdroj: MMF, *World Economic Outlook* v květnu 2020, <http://www.imf.org/external/datamapper/datasets/WEO>, *odhad

Z počátku roku 2019 se očekávalo, že ekonomika poroste alespoň o 3,5 % a to i přes přetrvávající dluhovou krizi. Na jaře 2019 však udeřily dva cyklony – Idaí a Kenneth na střední a severní pobřeží, vyžádaly si mnoho obětí, způsobily rozsáhlé povodně, poničily infrastrukturu, budovy, přístavy a narušily zemědělskou činnost. Ekonomická činnost kvůli tomu poklesla, investice se zaměřily zejména na rekonstrukci poničených oblastí a ekonomický růst dosáhl jen 2,2 %. Největší propad zaznamenal zejména vývoz dřeva, který se snížil o 46,8 %. V roce 2020 se původně očekávalo zrychlení růstu na 4,8 %, nicméně z důvodu šíření COVID-19 se tato prognóza musí brát s rezervou a očekávat jen mírný růst max. 2,2 %. V roce 2020 se očekává i nadále pokračující snaha o rekonstrukci poničených oblastí, zvýšené stavební činnosti, investice do zdraví obyvatelstva a snaha o opětovné zajištění bezpečnosti v severní provincii Cabo Delgado (ISIL potvrdil svou přítomnost a dochází k útokům na obyvatele a veřejné instituce, ISIL se snaží převzít moc nad danou oblastí). Produkce uhlí se kvůli propadu jeho ceny a nižší poptávce nezvýší a bude i nadále v úpadku. Zemědělská činnost zůstane i nadále oslabena, protože potřebuje delší dobu na obnovu a stabilizaci.

Přírodní katastrofy měly negativní dopad také na růst cen potravin v první polovině roku 2019 a míra inflace se očekávala na 5,2 %. Ke konci roku se však růst zmínil a míra inflace dosáhla 3,5 % (stejně jako v roce 2018). Na rok 2020 se pak očekává nárůst míry inflace na 6 %.

Z hlediska fiskální politiky a financování nečekaných událostí se mosambická vláda do značné míry spoléhala na mobilizaci finančních prostředků od zahraničních donorů. Finanční pomoc od mezinárodních organizací se pohybovala v roce 2019 ve výši 1,2 mld. USD a bilaterální pomoc byla poskytnuta také ze strany mnoha zemí. I přes zvýšené výdaje spojené s volbami v říjnu 2019 se deficit státního rozpočtu vůči HDP země snížil na 0,2 % ze 6,9 % v roce 2018. V roce 2020 se očekává jeho prohloubení na 7,7 %.

Mosambická centrální banka během roku 2019 nejdříve v červnu zvýšila úrokovou míru na 13,25 % kvůli inflačním tlakům a následně ji v srpnu snížila na 12,75 %, aby naopak podpořila ekonomiku.

Schodek běžného účtu platební bilance se i nadále prohloubil v roce 2019, a to mělo negativní dopad na devizové rezervy, které se snížily na minimum 2,8 měsíců na pokrytí dovozů v roce 2020. V letech 2021-2024 se však očekává výrazný nárůst vývozu díky projektům na těžbu a výrobu zkapalněného plynu (LNG) a postupné vyrovnání běžného účtu.

V krátkodobém a střednědobém intervalu se očekává, že mosambická ekonomika se bude i nadále potýkat s problémy vyplývajícími z dluhové krize, bezpečnostní situace na severu země a nedojde k výraznému nárůstu zahraničních investic mimo projekty na LNG. Z dlouhodobého hlediska se však očekává se, že se již plně prosadí investice globálních investorů v projektech LNG a Mosambik se tak dostane na pozici 4. největších vývozce zkapalněného plynu na světě. Plynárenský průmysl bude hlavní hybnou silou mosambické ekonomiky a umožní rozvoj navazujících projektů v infrastruktuře, průmyslu a zemědělství. Očekává se, že počáteční investice do LNG projektů dosáhne až 54 mld. USD, což posune 16 mld. mosambickou ekonomiku o velký krok dopředu. V červnu 2019 padlo konečné rozhodnutí o investici do projektu Mozambique LNG, který vede francouzský Total a v srpnu byl položen základní kámen a zahájeny stavební práce. Očekává se, že roční kapacita dosáhne 12,9 mil. tun plynu a výroba bude zahájena v roce 2024. Toto rozhodnutí navázalo na loňské prohlášení o investici od italské ENI do tzv. offshore projektu v hlubokých vodách (FLNG), který bude představovat první projekt tohoto typu na světě. Rozhodnutí o největší investici do projektu Rovuma LNG vedeného ExxonMobil v hodnotě cca 30 mld. USD bylo posunuto zatím na neurčito kvůli COVID-19 a také zhoršující se ekonomické situaci a korupci v

Mosambiku, které mají vliv i na přítomnost ISIL v severní provincii Cabo Delgado. Neočekává se, že by rozhodnutí padlo ještě v roce 2020.

Státní mosambická ropná a plynárenská společnost (ENH) má své podíly ve všech LNG projektech a s tím je také spojena povinnost financovat tyto podíly. Po zahájení projektu LNG Mozambique oznámilo ENH, že bude mít zpoždění s financováním svého podílu. Nicméně s úspěšnou restrukturalizací dluhu z eurobondů a po říjnových volbách se zlepšily tržní podmínky a ENH mohl od poloviny listopadu zahájit proces získávání finančních prostředků (tzv. fundraising).

Díky úspěšné restrukturalizaci dluhu z eurobondů se Mosambiku podařilo zlepšit hodnocení od ratingové agentury **Fitch**, která na začátku listopadu 2019 oznámila pokrok v úvěrové spolehlivosti Mosambiku. Rating dlouhodobých závazků v zahraniční měně se zlepšil z RD (omezené platební schopnosti) na CCC (podstatné úvěrové riziko) a rating dlouhodobých závazků v domácí měně z CC (velmi vysoká úroveň rizika) na CCC (podstatné úvěrové riziko). Rating CCC odráží pokračující nevyřešené dluhové závazky veřejného sektoru, vysokou úroveň hrubého veřejného dluhu, přísné podmínky likvidity a slabou správu veřejných financí. Také agentura **Standard&Poor** vylepšila hodnocení Mosambiku z SD (selektivní platební neschopnost) na CCC+ (podstatné úvěrové riziko se stabilním výhledem). Očekává se, že hodnocení ratingu Mosambiku v roce 2020 bude opět horší.

Z pohledu hodnocení **Doing Business 2020** se Mosambik pohoršil o 3 místa a dostal se na 138. pozici ze 190 hodnocených zemí světa. Pohoršil se v podstatě ve všech kategoriích oproti předchozímu hodnocení a jediné zlepšení bylo v kategorii stavebních povolení.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
rozpočtové příjmy (% HDP)	31,6	29,5	23,6	25,4	23,9	26	23,1
rozpočtové výdaje (% HDP)	42,5	35,6	33,3	31,9	33,1	34,4	36,3
bilance rozpočtu	-10,9	-6,1	-7,6	-6,5	-9,2	-8,4	-13,2

Zdroj: EIU - aktualizace květen 2020, *odhad

Státní rozpočet na rok 2020 byl upraven v souvislosti se zvýšenými výdaji v první polovině roku 2020 (korona virus a teroristické útoky v provincii Cabo Delgado) a byl schválen 16. dubna 2020. Plánované výdaje dosahují částky 4,7 mld. EUR a příjmy 3,2 mld. EUR. Nově navržený státní rozpočet očekává ekonomický růst ve výši 2,2 % (sníženo z původních 4 %), inflaci 6,6 % (původně 4,4 %) a odhad devizových rezerv, které by měly pokrýt dovozy zboží a služeb na dalších 5,8 měsíců. Také se odhaduje, že mosambické vývozy se sníží o 6,5 % oproti hodnotě v roce 2019. Státní rozpočet zahrnuje i cíle formulované ve Státním ekonomickém a sociálním plánu, který byl schválen také 16. dubna 2020.

Očekává se, že se fiskální schodek v roce 2020 zvýší na 13,2 % HDP z 8,4 % HDP v roce 2019. Od roku 2021, za předpokladu, že COVID-19 bude pod kontrolou, se očekává větší fiskální disciplína, postupné snižování dotací a podpůrných opatření.

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

(mil. USD)	2015	2016	2017	2018	2019
Bilance běžného účtu	-4796	-5832	-2439,9	- 4499,2	-3088,4
Obchodní bilance	-4163,3	-1404,7	-497,8	-971,5	-2081,2
Bilance služeb	-2306,4	-2701,1	-2331,8	-3570	-1890,9
Primární příjmy	-300,1	-260,7	-393,5	-295,5	-361
Sekundární příjmy	802	520,5	637,6	337,9	1244,7
Bilance kapitálového účtu	287,8	206,3	203,2	164,2	105,9
Bilance finančního účtu	-5654,1	-3668,3	- 2328,2	- 4338,1	-2985,7
Přímé investice	4033,7	3093,4	2293,1	2692,3	1991
Devizové rezervy	2582	2081	3361	3040,70	3663,9
Veřejný dluh (% podíl na HDP)	86,1	124,1	105,8	78,7	75,9

Zdroj: Centrální banka Mosambiku, <http://www.bancomoc.mz>; IMF, World Economic Outlook k dubnu 2020, * předpoklad

U obchodní bilance se v roce 2019 prohloubil její schodek na -2081,2 mil. USD, a to z důvodu přírodních katastrof, poklesu světových cen (např. uhlí) a i kvůli pomalému ekonomickému růstu. Schodek bilance služeb se naopak mírně zlepšil na -1890,9, pozitivním faktorem byl nárůst cestovního ruchu do Mosambiku.

Mosambik se nachází v dluhové krizi, která vyškalovala v roce 2016 a 2017 a státní dluh zaznamenal výrazný nárůst. V

roce 2018 a 2019 bylo možné zaznamenat významný pokles na 78,7 a 75,9 %. V roce 2020 se však očekává opětovný nárůst na 85,3 %.

Pohled na zahraniční zadlužení země zcela změnila aféra utajených půjček, které si bez vědomí mezinárodních donorů i mosambické veřejnosti vzala předchozí vláda prezidenta Guebuzyho (jde o půjčky ve výši cca 2,2 mld. USD). Tyto půjčky byly odhaleny na jaře 2016 a způsobily nejen obrovské zadlužení země, ale také propad ekonomiky, zhoršení všech ekonomických ukazatelů, propad ratingu a také přerušení přímé rozpočtové podpory MMF a dalších donorů.

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Bankovní sektor byl v průběhu 90. letech privatizován, značnou roli zde sehrál zahraniční, hlavně portugalský kapitál.

Funkci bankovního dohledu a řízení monetární politiky má centrální banka – **Banco de Moçambique**. Její hlavní současnou snahou je omezit inflační tlaky vyvolané zhoršenou ekonomickou situací, znehodnocováním místní měny metical a vysokým obchodním deficitem. V květnu 2020 se základní úroková míra pohybovala na 11,25 %, což je méně než v průběhu roku 2019.

V Mosambiku působí **18 komerčních bank**. Bankovní systém se rychle rozvíjí. Komerční banky poskytují všechny běžné služby (akreditivy, krátkodobé půjčky, finanční transfery, spoření a výměnu peněz, internetové bankovníctví, kreditní a platební karty atd.). Průměrný úrok komerčních bank je 18 %. V domácím platebním styku se užívá mosambický metical (k 19. 5. 2020 je kurz 68,25 MT/USD a 75,21 MT/EUR), nejpoužívanější měnou v zahraničním platebním styku je USD a EUR. Nejvýznamnější bankou v Mosambiku je **Millennium bim**, která byla v roce 2020 již po 11. vyhodnocena jako nejlepší banka Mosambiku třemi na sobě nezávislými hodnotiteli.

Hlavní banky:

- Millennium bim, Av. 25 de Setembro, no 1800 - Cidade de Maputo www.millenniumbim.co.mz
- Barclays Bank Moçambique, SA.Av. 25 de Setembro, no 1184 - Cidade de Maputo, www.barclays.co.mz
- Banco Nacional de Investimento, SA.Av. Samora Machel, no 323, 3o andar - Maputo, www.bni.co.mz
- Banco Comercial e de Investimentos, SA.Prédio John Orr's, Av. 25 de Setembro, no 1465 - Cidade de Maputo, www.bci.co.mz
- Moza Banco, SA.Av. Nkwame Nkrumah, no 97 - Cidade de Maputo, www.mozabanco.co.mz
- The Mauritius Commercial Bank Moçambique, SA.Av. Friedrich Engels, no 400 - Cidade de Maputo, www.mcbmozambique.com
- Standard Bank, SA.Praça 25 de Junho, no 1 - Cidade de Maputo, www.standardbank.co.mz
- FNB Moçambique, SA.Av. 25 de Setembro no 420, 1o Andar, Sala 8 - Cidade de Maputo, www.fnb.co.mz
- Capital Bank Mozambique, SA, www.icbank-mz.com
- African Banking Corporation (Moçambique), SA.BancABC, Av. Julius Nyerere, no 999 - Cidade de Maputo
- Banco Oportunidade de Moçambique, SA.Av. 24 de Julho, no 4136 - Cidade de Maputo, www.bancabc.co.mz
- Banco Terra, SA., Av. Samora Machel, no 47 - Cidade de Maputo, www.bancoterra.co.mz
- Socremo Banco de Microfinanças, SA.Av. 24 de Julho, no 426, www.socremo.com
- Banco Mais, SARL.Rua de Bagamoio, no 333, 2o andar Cidade de Maputo
- United Bank for Africa SA.Edifício INSS, Pr. 16 de Julho, no 312 - Cidade de Maputo
- Banco Único, SA.Av. Julius Nyerere, no 590 - Maputo
- Ecobank Mocambique, S.A., www.bancoprocredit.co.mz

1.7 Daňový systém

Mosambiku jsou aktuální v platnosti následující typy daní:

Daň ze zisku:

- průmyslová příspěvková daň (Contribuição Industrial)
- daň z příjmu (Imposto sobre os Rendimentos de Trabalho)
- dodatková daň (Imposto Complementar - kapitálové zisky, daň z převodu akcií, 8-40 %)

Ostatní přímé daně:

- daň na národní rekonstrukci (Imposto de Reconstrução Nacional)
- daň z převodu majetku (Imposto sobre a Transmissão de Imóveis)
- daň z nemovitostí (Contribuição Predial, 10 %)
- darovací a dědická daň (Imposto de Doações e Sucessões, 1 - 30 %)

Nepřímé daně:

- daň z přidané hodnoty (IVA, 17%)
- daň z obrátu (Imposto de Circulação)
- spotřební daň (Imposto sobre consumos específicos - vztahuje se na tzv. luxusní zboží, mezi které patří cukr, ošacení 30%, auta, alkoholické nápoje 40%, tabák 75%)
- turistická daň (Imposto de Turismo)
- daň ze služeb, kolky (Imposto de Selo e Emolumentos)

Sazba daně ze zisku firem je v současné době 32 %. V zemědělství je však aplikována preferenční sazba 10 %. Těžební firmy platí 1,5 - 8% daň z hodnoty vytěženého nerostu (v závislosti na druhu těženého nerostu), plus daň ze zisku. Těžba ropy je zdaňována 10%, těžba plynu 6% hodnoty vytěžené suroviny (plus daň ze zisku). Platí se též daň z dividend ve výši 20 % (10 % u společností kotovaných na burze v Maputu), stejná daň se platí z honorářů, licenčních poplatků atd. Firma odvádí 4% sociální pojištění zaměstnanců. Daň z nemovitosti je 0,4 - 0,7% hodnoty nemovitosti.

Progresivní zdanění příjmů fyzických osob je odstupňováno od 0 do 32 % podle výše ročního příjmu (příjem nad 7 000 USD/měsíčně je daně 25 %, maximální sazba se vztahuje na částky okolo 27 000 USD/měsíc).

Výše DPH je 17 %, osvobozeny jsou bankovní, vzdělávací, zdravotnické a sociální služby, služby spojené s vrtným průzkumem, výstavbou infrastruktury a vývozem zboží.

Firmy registrované ve „Zvláštní ekonomické zóně“ (prozatím reálně existuje jen jediná, jedná se o část provincie Tete a Zambezia) mají daňové prázdny po dobu 5 let, dalších pět let platí pouze poloviční podnikovou daň, další roky 25%. Firmy působící ve „Volné průmyslové zóně“ (Maputo, Beira) jsou osvobozeny od placení daně ze zisku po dobu 10 let, následujících 5 let platí 50% daň, poté 25%. Pro investory v prioritních odvětvích jako je budování základní infrastruktury, zemědělství, těžební a ropný průmysl, turistika a služby existuje řada dalších pobídek at' už ve formě zvýhodněných odpisů, odpuštění dovozních cel nebo VAT atd. Výše úlev záleží na místě investice, její velikosti a počtu místních zaměstnanců.

Více podrobností k daním na stránkách [Mosambické daňové správy](http://www.businessinfo.cz/mosambik) (Autoridade Tributária de Mocambique - stránky v portugalštině).

2. Zahraniční obchod a investice

Podkapitoly:

- 2.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3. Komoditní struktura
- 2.4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

mil. USD	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dovoz zboží (fob)	7952	6577	5610	5183,4	6 168,7	6 798,7
Vývoz zboží (fob)	3916	3037	3315	4718,5	5 195,6	4 717,5
Obchodní bilance	-4035	-3540	-2294	-464,9	-973,1	-2 081,2

Zdroj: Centrální banka Mosambiku, <http://www.bancomoc.mz/>

Mosambický vývoz se v roce 2019 snížil, což bylo důsledkem propadu světových cen nerostných surovin (zejména uhlí). Naopak dovoz se zvýšil, a to mělo vliv i na zvýšení schodku obchodní bilance -2 081 mil. USD.

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Hlavním vývozním partnerem Mosambiku byla v roce 2019 **EU** (900,1 mil. USD - z EU nejvíce Belgie, Španělsko, Nizozemsko, Itálie, Polsko), dále **Jihoafrická republika** (890 mil. USD), **Indie** (803,6 mil. USD), **Čína** (323,8 mil. USD), **UK** (220,2 mil. USD), **Singapour** (168,1 mil. USD), **Hong Kong** (115,1 mil. USD), **Japonsko** (101,8 mil. USD), **USA** (83 mil. USD), **Spojené arabské emiráty** (74,2 mil. USD) a **Brazílie** (59,5 mil. USD). Oproti předchozímu roku se zvýšil vývoz do JAR a do EU.

Hlavním dovozcem do Mosambiku byla v roce 2019 tradičně **Jihoafrická republika** (1935,7 mil. USD), následována **EU** (900,1 mil. USD - z EU nejvíce Portugalsko (244,9 mil. USD), Nizozemsko (135,5 mil. USD) a Německo (116,1 mil. USD), Čína (783,2 mil. USD), Spojené arabské emiráty (551,8 mil. USD), Singapour (468 mil. USD), Indie (421 mil. USD), Japonsko (216,5 mil. USD), USA (188,6 mil. USD) a Thajsko (112,6 mil. USD).

Postavení Mosambiku k EU je stále významné a podíl neustále roste.

2.3 Komoditní struktura

Vývozní komodity: největší podíl produkty **těžebního průmyslu** (1974,6 mil. USD) a z toho nejvíce černé uhlí (1257,3 mil. USD), těžké písky (321,7 mil. USD), zemní plyn (273,7 mil. USD), rubíny, safíry a smaragdy (121,9 mil. USD), dále **produkty transformačního průmyslu** (1282 mil. USD) a z toho hliníkové tyče (990,6 mil. USD), hliníkové kabely (105,2 mil. USD), cukr (84,6 mil. USD); **elektrická energie** (435,2 mil. USD); **zemědělské produkty** (30,5 mil. USD) a z toho nejvíce tabák (230,4 mil. USD), zelenina (82,2 mil. USD), ovoce (42,9 mil. USD), bavlna (36,1 mil. USD) a kešu oříšky (30,3 mil. USD).

Dovoz produkty: nejvíce **polotovary či meziprodukty** (2773,2 mil.USD) - z toho nejvíce palivo (871,1 mil. USD), hliník (693,1 mil. USD) a stavební materiál (578 mil. USD), dále **spotřební produkty** (1621,5 mil. USD) - z toho nejvíce automobily (378,4 mil. USD), léky (229,5 mil. USD), rýže (218,5 mil. USD), obilí (180,3 mil. USD) a potravinářský olej (175,1 mil. USD); **kapitálové produkty** (1365,5 mil. USD) - z toho nejvíce stroje (1309 mil. USD).

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

V Mosambiku se nachází dva typy ekonomických zón, které nabízejí daňové a nedaňové výhody jak pro zahraniční tak i pro domácí investory. V první řadě se jedná o **Speciální ekonomické zóny (SEZ)** a dále o **Průmyslové zóny volného obchodu (IFTZ)**.

Speciální ekonomické zóny (SEZ) jsou určeny pro všeobecnou ekonomickou aktivitu, zeměpisně vymezené a podléhají speciálnímu celnímu režimu. Zboží, které do tohoto režimu vstoupí, může být upraveno, doplněno či jiným způsobem zpracováno a opouští zónu opět bez žádných celních poplatků či daní. Investoři, kteří mají zájem o investování v této zóně, musí vyvézt až 70 % svých produktů. Z pohledu daní tato zóna nabízí výjimku z povinnosti platit korporátní daň během prvních tří let, následuje snížení korporátní daně o 50 % v období od 4. do 10. roku podnikání a poté je snížení daně jen o 25 % na období od 11. do 15. roku. Speciální ekonomická zóna slouží pro přilákání a podporu soukromých investic v Mosambiku.

Průmyslové zóny volného obchodu (IFTZ) se nacházejí ve vybraných regionech s cílem rozvinout průmyslovou aktivitu a postavit k tomu příslušnou infrastrukturu. Vztahují se na ně výraznější daňové výhody, kdy během prvních 10 let podnikání platí výjimka z povinnosti platit korporátní daň, následně od 11. do 15. roku platí jen 50 % korporátní daně a poté až do konce svého podnikání se na investory vztahuje snížení o 25 % z korporátní daně. Celní sazby jsou osvobozeny při dovozu materiálu, strojů pro výkon své činnosti a u produktů, které souvisejí s jejich výrobou. Dále mají investoři výhodu při nákupu produktů v Mosambiku, protože jsou osvobozeni od povinnosti platit DPH (VAT).

Aby mohli investoři působit v uvedených zónách, musí požádat o speciální licenci za pomoci [agentury na podporu vývozu a investic Mosambiku - APIEX](#)

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
PZI (mil. USD)	4033,7	3093,4	2293,1	2692,3	2211,7
podíl PZI na HDP (%)	27,2	27,4	18,08	18,4	15,7

Zdroj: Centrální banka Mosambiku, www.bancomoc.mz

Zahraniční investice hrají v mosambické ekonomice klíčovou roli. V letech 2010 - 2013 nejvíce zahraničních investic směřovalo do průzkumu a těžby uhlí, zemního plynu a ropy. S odstupem následovaly investice do rozvoje dopravní infrastruktury, průmyslu, zemědělství (zejména zpracování tabáku a oříšků kešu), telekomunikací, turistiky, stavebnictví (včetně výstavby kancelářských budov i bytů) a bankovního sektoru.

Aktuálně investice směřují zejména do **těžebního a ropného průmyslu** (výstavba stanic na zkapalněný plyn (1 112 mil. USD), **dopravy/dodávky** (365,8 mil. USD), **finančních služeb** (126,6 mil. USD) a **transformačního průmyslu** (152,8 mil. USD). V roce 2018 a 2019 došlo ke dvěma významným rozhodnutím o PZI do projektů týkající se zemního plynu v hodnotě 20 mld. USD.

Země, co nejvíce investují v Mosambiku: **JAR** 614,5 mil. USD, **Spojené arabské emiráty** 979,8 mil. USD, **USA** 126,9 mil. USD, **Itálie** 288 mil. USD, **Nizozemsko** 898,6 mil. USD a **Čína** 42,2 mil.USD.

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Investiční klima v Mosambiku prochází neustálým vývojem a v současné době je spíše omezené kvůli dluhové krizi státu. Stát je nicméně velmi otevřen investicím a to napříč všemi sektory. Mosambik je konkurenceschopný, má rostoucí bankovní sektor a relativně stabilní finanční trh oproti ostatním zemím v regionu. Pro Mosambik je velmi významný obchod, je poměrně liberální a upřednostňuje investice, které zahrnují tzv. local content (nyní povinné v těžebním a ropném průmyslu) a počítají i s vývozem vyprodukovaných produktů.

Mosambický investiční zákon **č. 3/93** byl přijat 24. 6. 1993 a upravuje jak zahraniční, tak i domácí investice. Během následujícího období došlo k určitým úpravám v zákonu, které shrnuje vyhláška **č. 43/2009** ze srpna 2009 a stanovila tedy nové předpisy pro investiční zákon. V dubnu 2017 pak vznikla [agentura na podporu investic a rozvoj vývozu APIEX](#) (Agência para Promoção de Investimentos e Exportações), která tak nahradila dřívější CPI, GAZEDU a IPEX. Tato agentura také koordinuje činnost firem investujících ve speciálních ekonomických zónách a v průmyslových zónách volného obchodu.

Mosambická vláda si od přílivu zahraničních investic slibuje především zlepšení stavu infrastruktury, nárůst místní výroby a její produktivity, zvýšení a diverzifikace vývozu, nahrazení dovážených výrobků místními a vytváření nových pracovních míst. Vláda v rámci svých ekonomických reforem podporuje soukromé investice ve všech produktivních odvětvích vč. budování infrastruktury, zemědělství a potravinářského průmyslu, důlního, ropného a plynárenského průmyslu, průmyslové výroby, cestovního ruchu, služeb a výroby elektrické energie.

Vlastnická práva jsou chráněna zákonem, který zaručuje ochranu všem subjektům a tato práva jsou v zásadě respektována (respektována jsou v městských oblastech, systém na venkově je neprůhledný). Vyvlastnění je podle zákona možné pouze z důvodu státního zájmu, ochrany zdraví a veřejného pořádku a investor musí dostat odpovídající kompenzaci. V posledních letech jsou např. vykupovány pozemky pro budování nových páteřních komunikací. Mezi zahraničními a domácími subjekty podle zákona není rozdíl. S výjimkou **sektoru těžby nerostných surovin** (včetně ropy a plynu - uplatňován tzv. local content), **zakládání cestovních kanceláří** (majoritní podíl ve vlastnictví firmy musí mít mosambický občan), **PPP projektů** (zejména stavební činnosti - uplatňována specifická pravidla zahrnující speciální licence, min. délku působení firmy v Mosambiku a majoritní podíl mosambických občanů na vlastnictví firmy) a **působení firem ve speciálních ekonomických zónách** (85% zboží musí jít na vývoz), neexistují pro zahraniční investory další omezení, zákazy nebo podmínky týkající se nutnosti vytvářet zisk, kupovat přednostně místní zboží, vyvážet určité procento produkce, nutnosti investovat do určité oblasti, časové omezení zahraničního podílu nebo povinného transferu technologií. Cizinci smí pronajmout půdu na 50 let. Pokud firma vyváží, musí platba proběhnout na účet v Mosambiku a 50% tržeb v cizí měně musí být vyměněno na meticaly.

Zahraniční i domácí společnosti mohou zakládat a vlastnit firmu, investoři mohou založenou firmu prodat, převést na jinou osobu, se svolením centrální banky mohou repatriovat příjmy, dividendy a zisky. S výjimkou společností důležitých pro národní bezpečnost, médií a tzv. mega-projektů neexistuje žádné omezení podílu zahraničního subjektu (u mega-projektů je požadována 5 - 20 % kapitálová účast místního subjektu).

Přes výše řečené se investor v Mosambiku potýká s řadou problémů. Jedním z nich je jazyková bariéra (úřední řeč je portugalština). Dalšími jsou komplikované a pomalé byrokratické postupy (např. proclení zboží nebo založení firmy), korupce, stále ještě nedostatečná infrastruktura (zejména mimo velká města), nedostatek kvalifikovaných pracovních sil a vysoké dopravní náklady.

	<i>rok</i>	<i>místo, index</i>
TI index korupce	2019	146 (ze 180)
Ekonomická svoboda (Heritage)	2020	160 (ze 180)
World Bank Doing Business	2020	138 (ze 190)

3. Vztahy země s EU

EU patří k nejvýznamnějším donorům rozvojové a humanitární pomoci Mosambiku a rovněž k největším obchodním partnerům.

Podkapitoly:

- 3.1. Zastoupení EU v zemi
- 3.2. Obchodní vztahy země s EU
- 3.3. Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

3.1 Zastoupení EU v zemi

Delegação da União Europeia na República de Moçambique

Avenida Julius Nyerere, 2820 PO Box 1306, Maputo, Moçambique

Tel.: + 258 21 481000 Fax: + 258 21 491866

E-mail: DELEGATION-MOZAMBIQUE@eeas.europa.eu Web: http://eeas.europa.eu/delegations/mozambique/index_pt.htm

3.2 Obchodní vztahy země s EU

Členské země EU (EU28) vyvezly v roce 2019 do Mosambiku zboží v hodnotě **900,1 mil. USD** a dovezly v hodnotě **1 440 mil. USD**.

Největšími obchodními partnery Mosambiku ze zemí EU28 jsou tradičně **Nizozemí, Portugalsko, Polsko, Itálie, Belgie, Německo a Španělsko**.

Obchodní bilance mezi EU a Mosambikem je dlouhodobě v deficitu ve prospěch Mosambiku. EU totiž dováží z Mosambiku velké zásoby hliníku a staví ji to tedy do pozice největšího exportního trhu Mosambiku. Dalšími komoditami dovozu do EU jsou zemědělské produkty a mořské produkty (cukr, tabák, ořechy, zelenina a krevety). Vývoz EU do Mosambiku zahrnuje produkty zpracovatelského průmyslu, strojní zařízení, dopravní prostředky a chemikálie.

Mosambik je součástí **Dohody o ekonomickém partnerství (EPA) mezi EU a některými zeměmi uskupení SADC**, která se začala předběžně provádět s Mosambikem **od 4. února 2018**. S ostatními zeměmi byla dohoda prováděna již od konce roku 2016.

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Rozvojová pomoc EU se podílí až 2/3 na celkové přijímané rozvojové pomoci Mosambiku a dosahuje až 20 % jeho státního rozpočtu.

Mosambik je jednou ze signatářských zemí dohody z Cotonou mezi EU a zeměmi AKT. V současnosti čerpá podporu v rámci 11. Evropského rozvojového fondu (EDF) na období 2015-2020 a v rámci svého Národního orientačního programu (NIP), který byl v listopadu 2015 podepsán komisařem Mimicom a bývalou náměstkyní Nyeleti Mondlane v Bruselu, získal grant ve výši 734 mil. EUR se zaměřením na řádnou správu a rozvoj venkova.

Přímá rozvojová podpora však byla Mosambiku pozastavena v roce 2016 v návaznosti na odhalení tajných půjček z

předchozích let a nebyla obnovena ani v roce 2018. Pro rok 2019 byl nicméně připraven poměrně ambiciózní program na podporu zemědělství a zahájení projektů na výstavbu silniční sítě v provincii Sofala a Zambezia a také výstavba malých vodních a solárních elektráren.

Dalším významným programem finanční a technické podpory je **PROMOVE** zahrnující 6 komponentů: **doprava, energetika, agrobusiness, výživa, biodiverzita a obchod.**

I. doprava (124 mil. EUR)

II. energetika (94 mil. EUR)

III. agrobusiness (68 mil. EUR)

IV. výživa (30 mil. EUR)

V. biodiverzita (13 mil. EUR)

VI. obchod (12 mil. EUR)

Více podrobností k programům rozvojové spolupráce na stránkách [Delegace EU v Maputu](#)

V případě zájmu o zapojení se do projektů Delegace EU v Maputu a do konkrétních tendrů - viz odkaz na [tendry Delegace EU v Maputu](#) a [stránky Evropské komise](#)

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Podkapitoly:

- 4.1. [Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let](#)
- 4.2. [10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu](#)
- 4.3. [Vzájemná výměna v oblasti služeb](#)
- 4.4. [České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce](#)
- 4.5. [Smluvní základna mezi oběma státy](#)
- 4.6. [Zahraniční rozvojová spolupráce](#)

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (leden-březen)
Vývoz	1 709	760	626	1 403	2 107	2 409	1 254
Dovoz	18 250	37 140	41 419	48 804	31 529	38 066	7 636
Obrat	19 959	37 900	42 045	50 207	33 636	40 475	8 890
Bilance	-16 541	- 36 380	-40 793	- 47 401	-29 422	-35 657	-6382

Zdroj: ČSÚ, údaje v tis. USD

Ve vzájemné obchodní výměně mezi ČR a Mosambikem se v roce 2019 projevil významný nárůst mosambických dovozů, které z 85 % tvoří hliník. Dovoz za rok 2019 dosáhl 38 066 tis. USD a na začátku roku 2020 hodnoty 1 254 tis. USD. Vedle hliníku se z Mosambiku dováží také tabák, grafit, zinek, cukr, drahokamy, polodrahokamy a nitě. Dlouhodobě lze zaznamenat nárůst na straně českých vývozu, které ve sledovaném období 2019 dosáhly 2 409 tis. USD a na začátku roku 2020 (za první tři měsíce) dokonce 1 254 tis. USD. Hlavní položkou českého vývozu jsou rozbušky pro těžební průmysl, dále ocelové nádoby na stlačený plyn, procesorové jednotky a použité oděvy.

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

V roce 2019 a na začátku roku 2020 byly **nejvýznamnějšími položky českého vývozu do Mosambiku:**

- elektrické rozbušky
- nádoby na stlačený či zkapalněný plyn
- procesorové jednotky
- obnošené oděvy

-
- diskové jednotky
 - elektrické vodiče
 - kabely
 - kostky/cihly
 - čelní lopatové nakladače
 - pásová rypadla
 - hygienické výrobky

Mosambický dovoz do ČR zahrnuje nejvíce:

- hliník (82 %)
- tabák
- přírodní grafit v prášku
- slitiny zinku
- dráty z hliníku
- pevné elektrické kondenzátory
- třtinový cukr a bílý cukr
- drahokamy a polodrahokamy
- nítě
- sezamová semena

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

V uplynulém období nebyla zaznamenána aktivita v oblasti výměny služeb mezi ČR a Mosambikem.

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Preferovanou formou obchodního styku jsou jednorázové dodávky českých výrobků, často zprostředkované západoevropskými či blízkovýchodními subjekty. S výjimkou omezených investic českých občanů v oblasti cestovního ruchu nejsou známy případy užší investiční spolupráce českých a mosambických firem.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

- Memorandum o porozumění mezi Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Ministerstvem zahraničních věcí a spolupráce Mosambiku /září, 2015/
-

Memorandum o porozumění mezi Ministerstvem obrany ČR a Ministerstvem národní obrany Mosambiku /květen, 2015/

- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Mosambické lidové republiky o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařských věd (podepsaná dne 12. 5. 1982 v Maputu) změněná na základě jednostranného potvrzení sukcese ČR ze dne 17. 9. 2004; publikováno ve Sb. 1987-08-28 71/1987 a 2006-05-16 51/2006;
- Statut mezivládní smíšené komise pro hospodářskou a vědecko-technickou spolupráci /Československá socialistická republika - Mosambik/ (podepsaná dne 28. 11. 1980 v Praze, nepublikováno);
- Dohoda o kulturní a vědecké spolupráci mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Mosambické lidové republiky (podepsaná dne 26. 11. 1980 v Praze, publikováno ve Sb. 1981-12-22 115/1981);
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Mosambické lidové republiky o vědeckotechnické spolupráci (podepsaná dne 3. 7. 1978 v Maputu, publikace č. 1980-02-04 10/1980);

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

ČR poskytuje Mosambiku rozvojovou pomoc v rámci tzv. **malých lokálních projektů (MLP)**, které dosahují hodnoty max. 500 000,-Kč. Mosambik nepatří mezi prioritní země české zahraniční rozvojové pomoci, a proto jsou realizovány jen tyto malé projekty. V minulých letech tato pomoc směřovala např. na výstavbu studní a rozvoj zemědělské činnosti na ostrově Inhaca u hlavního města Maputa, na vybavení základních škol a jiné zemědělské projekty. V roce 2019 úspěšně proběhl projekt na **podporu organického farmářství v provincii Sofala** ve střední části Mosambiku. Na rok 2020 bohužel nebyl žádný projekt schválen.

Česká republika také poskytla **humanitární pomoc** Mosambiku v době obrovských záplav v roce 2017 a také na jaře 2019 z důvodu ničivého cyklonu ve střední části země okolo města Beira. Humanitární pomoc často probíhá ve spolupráci s místními pobočkami neziskových organizací, které při takovýchto katastrofách pomáhají přímo v místě.

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

Podkapitoly:

5.1. Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

5.2. Kalendář akcí

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

□ **Důlní, těžební a ropný průmysl**

Mosambik je bohatý na nerostné suroviny a těží se zejména uhlí, grafit, těžké písky, železo, bauxit, zlato a drahé kameny (např. rubíny). Těžba probíhá pouze povrchově, protože je ve svých počátcích a nemá tak dlouhou historii jako např. v JAR. Prosazují se jen zahraniční těžební společnosti, např. Vale, ICVL, Kenmare Resources či ENRC. Zájem je o těžební techniku a vybavení pro povrchovou těžbu, buldozery a nákladní automobily, rypadla, pásové dopravníky apod.

V souvislosti s objevem obrovských zásob zemního plynu se v Mosambiku začínají rozvíjet projekty na těžbu a výrobu zkapalněného zemního plynu. V roce 2019 bylo rozhodnuto o investici do obrovského projektu Mozambique LNG v čele s francouzským Total za cca 20 mld. USD. O další investici do ještě většího projektu Rovuma LNG za cca 30 mld. USD v čele s ExxonMobil a Eni se rozhodne v první polovině roku 2020. Očekává se, že Mosambik se díky těmto projektům stane 4. největším vývozcem zkapalněného plynu na světě. České společnosti se mohou prosadit v tendrech zahraničních investorů či jejich dodavatelů prostřednictvím subdodávek těžební techniky a vybavení.

□ **Energetický průmysl**

Z pohledu energetiky je mnoho příležitostí, protože není zcela využit energetický potenciál země. V současné době z 90 % převažují vodní elektrárny a zbývajících 10 % spadá na tepelné elektrárny se spalováním nafty, 2 paroplynové a jedna s kombinovaným cyklem. Elektrárna s kombinovaným cyklem začala operovat v roce 2018 a byla postavena japonskými společnostmi Sumitomo a IHI. Mosambik dále plánuje výstavbu malých vodních elektráren, kde se angažuje DEU prostřednictvím rozvojových projektů EDF. V souvislosti s nedostatečnou přenosovou soustavou státní energetická společnost EDM získala na konci prosince 2019 financování ve výši 81,3 mil. USD od Východoafrické rozvojové banky (DBSA) a Národní investiční banky (BNI) na realizaci první fáze obnovy a posílení sítě středního a nízkého napětí pro hlavní město Maputo a k dodání vybavení pro kompenzaci, stabilitu a zvýšení kapacity přenosu elektriny do provincie Cabo Delgado. Druhá fáze k získání financování se bude vyjednávat v roce 2020. Pro české podniky se otevírají příležitosti k zapojení do tendrů EDM a k dodání nezbytné technologie a vybavení.

□ **Obranný průmysl**

Bezpečnost a územní integrita je jednou z priorit mosambické vlády, a to i s ohledem na stále probíhající teroristické útoky v severní části země v provincii Cabo Delgado. V důsledku dluhové krize se však Mosambik potýká s nedostatkem finančních prostředků a je potřeba nabídnout tzv. soft půjčky. Pro české společnosti se největší potenciál objevuje v dodávkách pro mosambické velitelství vzdušných sil, které se zajímá o opravy stávajících letadel, školení a dodávky vojenské techniky a letadel.

□ **Vodohospodářský a odpadní průmysl**

Mosambik se potýká s nedostatkem pitné vody z důvodu klimatických změn, které se projevují střídáním období sucha, rozsáhlých záplav a cyklon. Sucho se projevuje zejména na jihu země, kde roste poptávka po inovativním řešení na odsolování vody. Ve zbytku země je problém se znečištěnou vodou a hledá se řešení pro energeticky nezávislé a finančně nenáročné technologie na její čištění. V plánu mosambické vlády je zajištění pitné vody, vody pro zemědělskou

a potravinářskou činnost, sanitace venkovských oblastí, prevence proti znečišťování vody a ochrana ekosystémů, zmírnění následků přírodních katastrof a snížení rizika proniknutí solného roztoku do ústí řek. V této oblasti se také angažují mezinárodní instituce jako je Africká rozvojová banka a Světová banka, které financují dlouhodobé programy na zajištění dostupnosti pitné vody v chudých venkovských oblastech.

□ Zemědělský a potravinářský průmysl

Nejdůležitější sektor mosambického hospodářství (cca 30 % HDP). Intenzifikace zemědělství a přechod od samozásobitelství k modernějším metodám pěstování plodin je základní prioritou vlády. Převážná většina zemědělské činnosti je vykonávána ze strany venkovských farmářů, kteří pracují manuálně či pomocí dobytka a nemají v převážné většině finanční prostředky na nákup nové technologie. Zájmem vlády je proto přilákat zahraniční investory, kteří by investovali či mezinárodní instituce, které prostřednictvím svých projektů by mohly rozvíjet dané činnosti. Prioritními oblastmi pro Mosambik jsou chov drůbeže na maso a na vejce, pěstování tropických plodin (říká se, že Mosambik má v této oblasti největší potenciál ze všech zemí SADC), chov hovězího dobytka a pěstování rýže. Na tyto prioritní projekty je stát ochoten poskytnout půdu zdarma a dále zajistit nulové clo a vrácení daní. Před konečným rozhodnutím o uskutečnění investice je také zásadní prozkoumat, zda v daném místě nehrozí záplavy či se často nemění klimatické podmínky.

Příležitosti pro rozvojovou spolupráci

Kategorie vyspělosti země: LIC

Mosambik je rozvojová země jižní Afriky. Od roku 2016 se potýká s dluhovou krizí, která omezuje ekonomickou aktivitu a má negativní vliv sociální stabilitu a blahobyt v zemi. Tento fakt potvrzují i demografické ukazatele, jako střední délka života a dětská úmrtnost, která patří k nejvyšším na světě. Mosambik se potýká s malárií, HIV, a nízkou gramotností dospělých činící 56 %. Index lidského rozvoje (HDI) patří k nejnižším na světě (je na 180. místě ze 189 zemí) a postupně se zhoršuje. Po vleklé občanské válce má Mosambik za sebou dvě dekády míru. Zajímavostí a současně také velkou příležitostí je fakt, že současný prezident Filipe Nyusi studoval v České republice.

□ Sektor zemědělství

Rozvoj zemědělství je jednou z hlavních priorit mosambické vlády, která je ukotvena v novém Strategickém plánu pro zemědělský rozvoj PEDSA II (2020–2029). Cílem vlády je zajistit potravinovou bezpečnost, zvýšit zemědělskou produkci a zajistit udržitelné nakládání s půdou a vodními zdroji. Soukromý sektor hraje klíčovou roli, zapojení místních malých farmářů a vytvoření dodavatelských řetězců je příležitostí pro zahraniční investory.

□ Sektor vody a sanitace

Mosambik má jednu z nejnižších spotřeb vody na světě. Tu nezpůsobuje pouze nedostatek srážek, ale i nedostatečná infrastruktura, špatná správa vodních zdrojů či nedostatečné nakládání s odpadními vodami. Na tento stav reagují opatření, jejichž cílem je kromě výše zmíněného konsolidovat výkony zásobování vodou a zvyšovat pokrytí jak ve velkých městských centrech, tak v malých městech. Jedním z konkrétních projektů Světové banky je Mozambique Water Services and Institutional Support. Díky investicím spolu s institucionálními podpůrnými aktivitami v rámci projektu se významně zlepšilo pokrytí a kvalita vody pro téměř milion obyvatel Mosambiku. Na tento projekt navázal Water Services & Institutional Support II o hodnotě 150 mil. USD s implementací do roku 2022, který byl v červnu 2019 rozšířen o dalších

75 mil. USD. Rozšíření projektu o dodatečné financování bylo z důvodu znečištění vodních zdrojů a narušení systému dodávek vody po zásahu cyklonů Idaí a Kenneth.

Příležitostí pro rozvojovou spolupráci v Mosambiku využili zástupci českého soukromého sektoru i za podpory Programu B2B České rozvojové agentury. V Mosambiku realizovali své podnikatelské záměry v oblasti vody a sanitace, zejména se zaměřením na přenos technologie odsolování a úpravy vody.

□ Sektor zdravotnictví

Situace v mosambickém zdravotnictví má velký prostor pro zlepšení. Průměrná délka života při narození je pouze 50 let, řada občanů trpí podvýživou a zakrněním, malárie způsobuje třetinu úmrtí, přes 11 % obyvatel je nakaženo virem HIV. Mosambik pracuje na zvýšení dostupnosti lékařské péče skrze budování nových zdravotních center, dále zajištění vody a elektřiny pro zdravotní střediska, vzdělávání pracovníků pro zdravotnictví a jejich motivaci k práci i v mimoměstských oblastech. Snaží se primárně bojovat s šířením malárie, dětskou a mateřskou úmrtností a tuberkulózou. Mosambik připravuje novou strategii pro další období po skončení strategického plánu 2014-2019.

5.2 Kalendář akcí

Mezinárodní všeobecný veletrh **FACIM** se měl konat od 1. do 5. srpna 2020, ale z důvodu COVID-19 se jeho realizace posune zatím na neúčito. Aktuality viz [web. stránky veletrhu](#).

Adresa:

FACIM - Feira Agro-Pecuaria, Comercial e Industrial de Mocambique
Av. 10 de Novembro, n°25
Maputo
Mozambique
Tel: +258 21 321 293/1
Email: facim@apiex.gov.mz

Ostatní konference či sektorové akce se konají nahodile a organizují je různé instituce.

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Jde o trh charakterizovaný nízkou kupní silou většiny obyvatel, tradičně orientovaný na jihoafrické, čínské či indické zboží. Zákazník se orientuje především na cenu, kvalita zboží je až na druhém místě. Vývozce by se měl orientovat na celou oblast SADC a mít v místě své zástoupení.

Stejně jako na jiných afrických trzích platí, že zákazníci hledají zejména cenově velmi dostupné výrobky s minimálními nároky na údržbu a s vysokou robustností. Vzhledem k existenci početně jen velmi slabé (ale rychle rostoucí) střední třídy se ze spotřebního zboží na trhu nejlépe daří na jedné straně velmi laciné produkci, na druhé straně luxusním, jakostním výrobkům, byť v omezeném množství. Kvalita záručních a pozáručních služeb hraje při výběru zboží stále relativně malou roli.

Podkapitoly:

- 6.1. Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej
- 6.2. Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu
- 6.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku
- 6.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu
- 6.5. Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 6.6. Trh veřejných zakázek
- 6.7. Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka
- 6.8. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba
- 6.9. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)
- 6.10. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR
- 6.11. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Čeští exportéři při rozhodování o vstup na mosambický trh musí zohlednit hned několik faktorů.

Charakteristiky Mosambiku:

- nízká kupní síla - střední třída zatím roste velmi pomalu;
- zájem spíše o levné a jednoduché produkty (u spotřebního zboží převaha produktů z JAR, Číny a Indie);
- u státních projektů je potřeba počítat s problémy týkající se plateb a nabídnout flexibilní platební podmínky (Mosambik bojuje s dluhovou krizí);
- nezbytná znalost portugalštiny, jen v omezené míře Mosambičani ovládají angličtinu (angličtina spíše u zahraničních firem);
- potřeba si zajistit své zastoupení v místě či nalezení spolehlivého distributora/agenta - buď přímo v Mosambiku nebo alespoň v JAR;
- kulturní specifika (viz kapitola 6.8);
- zastaralá infrastruktura pro pohyb zboží v rámci země.

Zboží je do Mosambiku dováženo přes přístavy v **Maputu**, **Beíře** nebo **Nacala**, případně přes **JAR**.

Zboží denní potřeby je na venkově většinou prodáváno v malých obchodech a na trzích, kterých je velké množství nebo přímo na ulici. Obchody a supermarkety existují pouze ve velkých městech. Přímý osobní styk s klientem a cena je základním předpokladem prodejního úspěchu. Spotřební zboží je na místním trhu možné uplatnit prostřednictvím distributorů a velkoobchodů, které mají své distribuční kanály pro místní maloobchodní řetězce. Základním kritériem

většiny potenciálních distributorů je cena, která musí i po započítání nákladů na dopravu a cla alespoň odpovídat jihoafrické konkurenci. U dodávek strojů a složitějších zařízení zákazník očekává dostatečnou zásobu náhradních dílů a servis.

Nejlepší strategie vstupu na trh je prostřednictvím místního agenta nebo distributora znalého jazyka a místních obchodních zvyklostí, který pracuje buď na bázi smluv zakládající určitou formu provize „ad hoc“ nebo na dlouhodobém smluvním základě. Nejvhodnější pro dodavatele je nalezení bonitního partnera, který by pracoval na svůj účet a sám nabízené zboží hradil při jeho odběru. Při větších objemech lze uvažovat o otevření prodejního zastoupení či pobočky. Velmi se osvědčují „joint-ventures“ mezi domácími odběrateli a zahraničními dodavateli. Pro jakýkoliv větší případ je zásadní, aby měl místní zástupce velmi dobré kontakty na místní administrativu. Vždy je nutné důkladné prověření partnera (due diligence). Pro základní prověření partnera lze zkontaktovat ZÚ Pretoria či honorárního konzula v Mosambiku.

6.2 Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Zahraniční obchod je v současné době liberalizován, dovoz je však stále vázán na udělenou dovozní licenci vydávanou mosambickým **Ministerstvem průmyslu a obchodu**. Kromě celních sazeb neexistují žádné další administrativní překážky mající za cíl omezení dovozů. Mosambik neuplatňuje systém dovozních kvót, netarifní překážkou dovozů je komplikovaný a pomalý proces proclení. Dovozní cla se pohybují v rozmezí 0–20 %, podle typu dováženého zboží (přehled celních sazeb podle jednotlivých HS kódů viz. [Pauta Aduaneira](#) - k dispozici jen v portugalskéštině). Dovoz surovin a primárního výrobního zařízení bývá od cla osvobozen, spotřební zboží je zatíženo 20 % clem (mj. potraviny). VAT je 17%. Na vybrané "luxusní" zboží (cukr, ošacení, alkoholické nápoje, tabák atd) se vztahuje spotřební daň. Zboží určené pro „Zvláštní ekonomickou zónu“ jsou od cla osvobozeny (viz rovněž kapitola 1.7). Mosambik je členem Jihoafrického rozvojového společenství (SADC), v jehož rámci byl ustaven preferenční obchodní režim. Mimoafričtí dovozci tedy mohou u mnoha komodit narážet na výraznou konkurenci zejména jihoafrických produktů.

Český vývozce musí dovozci dodat faktury pokud možno v portugalskéštině nebo angličtině s podrobným popisem zboží. Všechny faktury musí obsahovat jména dodavatele a příjemce zboží, název zboží, jednotkovou a celkovou cenu a údaje o množství. Dále je třeba dokládat osvědčení o původu zboží vydané průmyslovou a obchodní komorou v zemi původu, lodní nákladový list (Bill of Lading), nebo letecký nákladový list (Air Waybill) a balicí listy (Packing List). Při dovozu masa, mouky, stolního oleje, cementu, výrobků chemického a farmaceutického průmyslu, pneumaik a vozidel (i ojetých) je povinná pre-shipment inspekce, kterou pro mosambickou vládu provádí společnost Intertek. <http://www.intertek.com/>. Dovoz živých zvířat vyžaduje veterinární potvrzení, při dovozu potravin a materiálů živočišného či rostlinného původu je vyžadováno potvrzení o nezávadnosti.

Zakázán je dovoz zboží s falešným označením původu, padělků, pornografie a zboží pohoršujícího mravy, zdraví škodlivých léků a potravin, alkoholických nápojů se zdraví škodlivými přísadami, drog, plynů zakázaných Motrealským protokolem (halogeny) a vozidel s levostranným řízením dovezených pro komerční účely. Speciální povolení je třeba mít při dovozu léčiv, zbraní a munice a výbušnin.

Při dovozu potravin a léků je třeba, aby zboží mělo podrobný popis (včetně složení) a návod v portugalskéštině.

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

4 typy společností v Mosambiku:

- **Sociedade Anónima de Responsabilidade Limitada** ("SARL") - kombinace akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným; musí mít alespoň 10 akcionářů a není stanoven minimální kapitál, uzavírají se na velké investiční projekty
- **Sociedade Por Quotas** ("SQ" nebo "Limitada") - podobná společnosti s ručením omezeným, musí mít min. 2 společníky a základní kapitál je stanoven na 1,5 mil. mosambických metikalů, uzavírají se na malé a střední projekty
- **Sociedade em Comandita** - podobná české komanditní společnosti
- **Sociedade em Nome Colectivo** - podobná české veřejné obchodní společnosti

Společnost se zakládá na ustavující valné hromadě, kde se sejdou zakládající společníci, nebo jejich zástupci (plná moc ověřená českým notářem v portugalské popř. s úředním překladem, v případě fyzických osob kopie pasu nebo OP, v případě právnických osob výpis z OR opatřený překladem). Základní jmění se vloží na účet v bance. Společenská smlouva musí mj. obsahovat přesné jméno a sídlo firmy, právní formu, základní kapitál, datum založení, jména všech statutárních zástupců. Podpůrné dokumenty je třeba opatřit úředním překladem do portugalského.

Dokumenty se v Mosambiku obvykle sepisují portugalsky. K zápisu společnosti do obchodního rejstříku (*Registo das Entidades Legais*) je nutné předložit zápis z ustavující schůze statutárního orgánu (představenstva) ověřený notářem, doklad o založení zvláštního bankovního účtu, na nějž byl složen základní kapitál, dále stanovky společnosti a ověřené doklady totožnosti vlastníků (u cizinců povolení k pobytu). Předem musí být rezervováno obchodní jméno společnosti.

Po dokončení zápisu do obchodního rejstříku se vyžaduje registrace společnosti na finančním úřadě, na jejímž základě je přidělováno daňové identifikační číslo (NUIT). Doporučujeme zakládat firmu pomocí místního právníka se znalostí jazyka a mosambického/portugalského obchodního práva.

Více podrobností k založení společnosti je možné získat také v aktuální vydání [Doing Business 2020 pro Mosambik](#).

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Propagace, marketing a reklama je vcelku dobře rozvinutá a v zásadě se metody neliší od evropských. Vzhledem k neexistujícímu povědomí mosambických spotřebitelů o českých výrobcích je potřeba efektivního marketingu (doporučujeme ji v koordinaci s dovozcem svěřit místní marketingové firmě), v opačném případě se čeští vývozci nemohou prosadit vůči již existující jihoafrické a asijské konkurenci.

Běžnými způsoby jsou inzeráty v tisku a odborných časopisech, velkoplošné billboardy, reklamní spoty v televizi či rádiu. Lze využít všech hromadných sdělovacích prostředků. Tištěnými médii s největším dosahem jsou: deníky Noticias, O País, týdeník Domingos či soukromé týdeníky Savana a Demos. Za nejúčinnější formu propagace výrobku je považována televizní reklama, její dopad je však omezen jen na městské obyvatelstvo. V Mosambiku vysílají dvě místní televizní stanice – státem vlastněná TVM a soukromá STV. Dostupné je rovněž vysílání portugalské stanice Radio Televisao de Portugal a brazilské stanice Miramar. Kromě státního rozhlasu Radio Moçambique vysílá v Mosambiku ještě několik soukromých stanic, většinou však pokrývajících jen velké aglomerace. Rychle se rozvíjí oblast internetového marketingu.

Nejvýznamnější veletrh je mezinárodní všeobecný veletrh FACIM, který se koná každý rok v srpnovém termínu - viz kapitola 5.2.

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Práva duševního vlastnictví musí být registrována v místě a vynucována podle místních zákonů. Majitel ochranné známky by ji měl v Mosambiku registrovat.

Mosambik je signatářem většiny standardních mezinárodních úmluv a protokolů zaměřených na ochranu duševního vlastnictví, včetně Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl a Pařížské úmluvy o ochraně průmyslových práv. Jako člen WTO je Mosambik signatářem dohody TRIPS. Mosambik je rovněž členskou zemí WIPO (World Intellectual Property Organization).

Navzdory účasti v těchto mezinárodních konvencích a navzdory přijatým zákonům na ochranu duševního vlastnictví bylo dosud uděláno velmi málo pro zastavení prodeje pirátských hudebních nahrávek, videokazet, počítačového softwaru, léků, ošacení atd.

6.6 Trh veřejných zakázek

Veřejné tendry se řídí Deklarací č. 57/2005, která vstoupila v platnost v listopadu 2006. Tendry jsou publikovány v denním tisku (zejména v novinách Noticias) a na portálu <http://www.concursos.co.mz/>, případně webových stránkách jednotlivých úřadů. Mosambik zatím nepracuje s elektronickým systémem veřejných zakázek. Tendry vypisované mezinárodními donory (včetně EU) jsou k dispozici online na jejich webových stránkách - viz kapitola 3. 3. k tendrům v EU.

Subjekt s většinovou účastí mosambického kapitálu má konkurenční výhodu. V Mosambiku hrají kontakty velkou roli, do soutěže o větší tendry nelze vstoupit bez přípravy a průzkumu terénu, znalostí místní konkurence a poměrů. Účast v zakázkových soutěžích vyžaduje dlouhodobé sledování situace s nutným předběžným lobováním na příslušných centrálních úřadech a zajištěním relevantních informací ještě před oficiálním vyhlášením podmínek tendru. To bez stálé přítomnosti na místním trhu není prakticky možné.

Tendry státních institucí vyžadující často reakce jen v portugalštině formou oficiálního dopisu, dodávky jsou prováděny jen v místní měně (metikalech) a v některých případech jsou vyžadovány i bankovní záruky vydané mosambickými bankami.

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

Mosambik je členem **Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA)**, **Overseas Private Investment Corporation (OPIC)** a přistoupil ke **konvenci o uznávání mezinárodních arbitrážních rozhodnutí (New York Convention)** a je členem **Mezinárodního centra pro řešení investičních sporů (ICSID)**. Rozhodnutí cizích soudů a arbitráží (po posouzení a schválení nejvyšším soudem) uznává. Obchodní spory v Mosambiku řeší obchodní soudy, soudní řízení je velmi pomalé a vynutitelnost práva je velmi obtížná a zdoluhavá. Navíc je vždy třeba plné znalosti mosambického práva a procedurálních zvyklostí. V roce 1999 byl přijat zákon 11/99 o arbitráži, který umožňuje arbitrážní řízení u Centra pro arbitráž, usmíření a zprostředkování (CACM).

S řešením sporů jsou však obvykle spojeny vysoké náklady, zásadně se proto doporučuje řešení sporu dohodou pro zabránění dlouhému a nákladnému dohadování a mimosoudní vyrovnání.

I v Mosambiku má dobře sepsaná obchodní smlouva (nejlépe místním právníkem) zásadní důležitost pro předcházení a řešení obchodních sporů, je vždy třeba důkladně prověřit s kým smlouvu uzavíráme (due dilligence). V obchodní smlouvě

je třeba vždy specifikovat místo řešení sporů.

Ve vztahu k českým firmám jsme dosud nezaznamenali případ obchodního sporu, který by musel být řešen třetí stranou (soudem). V každém případě doporučujeme zakomponovat do kontraktu ustanovení, na základě kterého by případné arbitrážní řízení probíhalo mimo Mosambik.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Při plánování obchodního jednání je třeba vzít v úvahu nedochvilnost, je nutné plánovat časovou rezervu. Běžné obchodní zdořilosti jsou v obchodních kontaktech dodržovány a obchodníci by na obchodní jednání měli přicházet vždy v obleku (vzhledem ke klimatu se doporučují lehké materiály) a kravatě, konzervativní oblékání se doporučuje i ženám. Obchodní a jiné oficiální styky svou formou většinou následují portugalský model, přesto je obchodní atmosféra oproti Evropě méně formální.

Rozhodovací procesy státních institucí jsou velmi zdoluhavé a byrokratická zátěž obecně představuje jednu z bariér obchodních styků. Význam známostí a osobních kontaktů je při uzavírání kontraktů zásadní.

Oficiálním jazykem země je sice **portugalština**, ale jako druhý jazyk ji ovládá jen 40-50 % mosambické populace, rodným jazykem je pak pouze u 10 % obyvatel. V zemi se hovoří řadou místních regionálních jazyků. Hlavními z nich jsou makua, sena, ndau, tsonga (šangán - jazyk rozšířený též v severní části JAR a jižním Zimbabwe), při severní hranici s Tanzánií též svahilština. Angličtinu ovládá procentuálně velmi malá část obyvatel (zejména v hlavním městě a příhraničních oblastech), v obchodním styku se ale s ní většinou dá domluvit díky velkému zastoupení zahraničních společností. Gramotných je 70 % mužů a 43 % žen.

Státní svátky:

- 1. leden Nový rok
- 3. únor Den hrdinů
- 7. duben Den mosambických žen
- 1. květen Svátek práce
- 25. červenec Den nezávislosti (státní svátek)
- 7. září Den mírové dohody z Lusaky
- 25. září Den ozbrojených sil
- 4. říjen Den míru a národního usmíření
- 10. listopad Den hl. města Maputo (regionální svátek)
- 25. prosinec Vánoce
- 26. prosinec Vánoce

Případně-li svátek na neděli, je pak zpravidla volno v pondělí.

Pracovní doba je od pondělí do pátku od 8:00 do 17:30 s přestávkou mezi 12:30 a 14:00.

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Doklady

Cestovní pas platný minimálně 6 měsíců od data vstupu na území Mosambiku.

Víza, režim vstupu, přihlašovací povinnost

Mosambické vízum lze obdržet na kterémkoli zastupitelském úřadě Mosambiku. Byly však zaznamenány případy, kdy byly na některých afrických zastupitelských úřadech od českých občanů vyžadovány neúměrně vysoké finanční záruky.

Doporučuje se proto zajištění víz na Velvyslanectví Mosambiku v Berlíně, konzulárně příslušném pro ČR:

Botschaft von Mosambik Strom Strasse 47 10551 Berlín tel.: +49 30 39876500 fax: +49 30 39876503,
<http://www.embassy-of-mozambique.de/>

Na Velvyslanectví Mosambiku v Berlíně jsou poplatky za vízum pro jednorázový vstup s platností do třiceti dnů stanoveny na 30 EUR, za vízum pro jednorázový vstup s platností do šedesáti dnů 40 EUR, za vízum pro jednorázový vstup s platností do devadesáti dnů 50 EUR a za vízum pro vícenásobný vstup s platností do devadesáti dnů 60 EUR. Žadatel musí vyplnit formulář a přiložit dvě fotografie. Doporučuje se před cestou ověřit u zastupitelského úřadu Mosambiku, zda se podmínky pro přicestování nezměnily.

Od začátku roku 2017 platí možnost obdržení víza pro turisty cestující do Mosambiku na Mezinárodním letišti v Maputu bez nutnosti žádat o vízum přes Velvyslanectví Mosambiku. Takto vydané vízum platí na 30 dní pro 2 vstupy a jeho cena je 50 USD (či ekvivalentní částka v randech či meticelech).

Podmínky cestování do teritoria

Mosambik je v afrických poměrech relativně bezpečnou zemí, i zde je však třeba dbát obecných zásad bezpečnosti (nenosit viditelně cenné předměty, vysoké částky peněz, v noci se vyhýbat lidovým čtvrtím, v místech se zvýšenou koncentrací lidí zvýšit pozornost). Je registrován nárůst počtu únosů podnikatelů dlouhodobě usazených v Mosambiku s cílem vymáhání výkupného. Převládající chudoba velké části populace může vyústit v napadení turistů a krádeže. Po setmění se nedoporučuje přesouvat se pěšky, ale spíše využít služeb taxi nebo hotelového vozidla. V současnosti naprosto nelze doporučit individuální turistiku stopem nebo pěšky. Politická jednání a jiná shromáždění mohou přerůst v násilné potyčky s policií, je dobré se jim proto vyhýbat.

V současné době se díky občasným ozbrojeným srážkám mezi příslušníky ozbrojených složek a partyzány RENAMO nedoporučuje cestovat do středních a severních částí Mosambiku (provincie Tete, Manica, Sofala, Zambezia). Navíc v severní provincii Cabo Delgado probíhají teroristické útoky ISIL na místní obyvatelstvo a úřady.

Focení vojenských zařízení, vládních budov a jiných strategických objektů (mezi něž patří také nádraží či letiště) je zakázáno.

Z Evropy existuje pouze jeden přímý spoj do Mosambiku a to přes Lisabon. Je možné rovněž použít spoje s přestupem v Johannesburgu (Durbanu, Kapském Městě), Dubaji, Nairobi, Addis Ababě, Dar-Es Salaamu, Harare nebo Luandě. Vnitrostátní leteckou přepravu a spojení se sousedními státy obstarávají Mozambické aerolinie (LAM).

Při cestování automobilem je třeba vlastnit mezinárodní řidičský průkaz. Jezdí se vlevo. Přijíždí-li cestovatel do Mosambiku autem registrovaným v cizí zemi, je na hranicích vyžadováno zaplacení poplatku za povinné ručení. Síť ubytovacích zařízení i čerpacích stanic je řídká a cestovatelům se doporučuje na delších trasách předzásobení. Maputo je spojeno s JAR kvalitní silnicí, na které se platí mýtné, postupně se též zvyšuje kvalita hlavního silničního tahu EN1 spojujícího Maputo se středo- a severomosambickými provinciemi.

Vážné nehody, napadení či újmu na zdraví doporučujeme bezprostředně oznámit honorárnímu konzulovi ČR v Maputu a požádat o kvalifikovanou radu v otázce dalšího postupu.

Před cestou do Mosambiku by měl každý cestovatel navštívit odborného lékaře - specialistu na tropické choroby (v Praze například Klinika geografické medicíny Královské nemocnice Vinohrady, nebo Centrum cestovní medicíny), kde lze absolvovat všechna doporučená očkování. Cestovatelé mířící do Mosambiku nemusí mít očkování proti žluté zimnici, povinné je jen v případě předchozího cestování do zemí s výskytem žluté zimnice (např. Angola, Tanzánie a další). V Mosambiku je rozšířená malárie a hojně také AIDS.

Občanům ČR se před cestou doporučuje dobrovolná registrace v databázi [DROZD](#) sloužící Ministerstvu zahraničních věcí k poskytování rychlé pomoci v nouzi a k účinné organizaci pomoci v případě přírodních katastrof i sociálních nepokojů.

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Pracovní trh je rigidní a je považován za překážku v podnikání. Mosambická vláda upřednostňuje, aby zahraniční firmy vyškolily a zaměstnaly místní síly. Zahraniční pracovník může být zaměstnán, pouze pokud prokáže potřebnou profesní kvalifikaci a na obsazované místo není možné nalézt občana Mozambiku s vyžadovanou kvalifikací. Zákonná úprava z roku 1999 stanovila limity na počet v Mosambiku zaměstnaných cizinců v závislosti na velikosti firmy (již při vyjednávání o investici musí být specifikováno, kolik místních a kolik zahraničních pracovníků bude firma zaměstnávat. Standardní kvóty jsou: malé společnosti (do 10 zaměstnanců - 10%, středně velké společnosti (do 100 zaměstnanců) - 8%, velké společnosti 5%. Těžební a ropné firmy mají zvýšené kvóty. Investoři si však v případě nové přímé zahraniční investice (zejména ve speciálních ekonomických zónách) mohou dohodnout zvýhodněné podmínky.

Zaměstnání zahraničních pracovníků (včetně managementu) podléhá schválení ministerstvem práce. Až poté může pracovník požádat o pracovní povolení/ID (DIRE), které vydává ministerstvo vnitra (imigrační úřad). Proces je velmi zdlouhavý, DIRE se vydává na 1 rok a rovněž jeho obnovení velmi nesnadné.

Zaměstnávání se řídí zákoníkem práce č. 23/2007 ze srpna 2007. Velmi silně chrání práva zaměstnanců (m.j. zakotvuje právo na kolektivní vyjednávání, způsob řešení pracovních sporů, zavádí kolektivní smlouvy, podmínky práce žen a mladistvých, povinnost ochrany zdraví, minimální mzdu, stanovuje sociální odvody zaměstnavatelů, dovolenou i pokuty za porušení zákona atd). Výše minimálních měsíčních mezd závisí na konkrétním oboru, každý rok se mění a pohybují mezi 74USD (zemědělství), 110 USD (průmysl a služby) až po 195 USD (těžební a ropný sektor).

U všech zaměstnanců platí povinnost registrace v Národním systému sociálního zabezpečení a placení odvodů ve výši 7 % hrubé mzdy (4 % platí zaměstnavatel, 3 % zaměstnanec).

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Neexistuje žádná mezistátní dohoda o vzájemném poskytování zdravotnické péče, tzn. veškerá ošetření je třeba na místě zaplatit. Doporučuje se tudíž mít dostatečnou finanční hotovost a kvalitní cestovní a zdravotní pojištění na celou dobu pobytu s možností evakuace do ČR nebo do JAR.

Kvalita zdravotnické péče nedosahuje evropských standardů. Výjimku představují soukromé kliniky v největších městech (viz kapitola 7.3).

7. Kontakty

Podkapitoly:

- 7.1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 7.2. Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)
- 7.3. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)
- 7.4. Internetové informační zdroje

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Mosambik spadá pod Velvyslanectví České republiky v Pretorii, v Jihoafrické republice

Fyzická adresa: 936 Pretorius Street, Arcadia, Pretoria, Jihoafrická republika

Poštovní adresa: P.O.Box 13671, Hatfield 0028, Pretoria, South Africa

tel: 0027-12-431 2380

fax: 0027-12-430 2033

e-mail: pretoria@embassy.mzv.cz

web: www.mzv.cz/pretoria

facebook: <https://www.facebook.com/EmbassyOfTheCzechRepublicInPretoria>

Velvyslanec: JUDr. Pavel Řezáč

Ekonomický úsek: Ing. Kristýna Maina Chvátalová (ekonomický diplomat pro Mosambik, Angolu, Madagaskar a Mauricius), Mgr. Viktor Dolista (ekonomický diplomat pro JAR, Botswanu, Namibii, Svazijsko a Lesotho)

tel.: 0027-12-431 2389, 0027-12-431-2385

e-mail: Commerce_Pretoria@mzv.cz

Země akreditace: Jihoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Madagaskar, Mauricius, Mosambik, Namibie, Svazijsko

Vylvyslanectví ČR v Pretorii se nachází cca 55 km od mezinárodního letiště v Johannesburgu (O.R. Tambo).

GPS: S 25°44,708'; E 28°13, 566`

Honorární konzul ČR v Maputu

Henderikus Son

Adresa:

Avenida Tomas Nduda 1156, Office 7

Maputo

Mozambique

Tel: +258 84 300 5599

fax: +258 21 300595

Email: czechconsulatemaputo@execlogistics.co.mz

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Odbor států subsaharské Afriky

Tel.: 224 183 013

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Odbor zahraničně ekonomických politik II.

Oddělení Asie a Afriky

Tel.: 224 222 028

V Mosambiku se nenacházejí pobočky českých institucí. Nejbližší pobočka CzechTrade se nachází v jihoafrickém Johannesburgu:

CzechTrade

357, Rivonia Boulevard, Johannesburg

Poštovní adresa: P.O.Box 3520, 2128 Rivonia, South Africa,

Tel: +27 11 5190902

Web: www.czechtrade-sa.co.za E-mail: johannesburg@czechtrade.cz

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchrana, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Hasiči: 198 nebo +258 21 322222
- Policie: 112, 119 nebo +258 21 325031

V případě potřeby lékařského ošetření lze kontaktovat následující kliniky v Maputu:

- **Lenmed Hospital Privado de Maputo** - soukromá klinika, Rua do Rio Inhamiara, Maputo, tel: +258 82 148 8600, fax+258 214 93 680
- **Hospital Central Maputo**, 164 Avenida Agostinho Neto, Maputo, tel.: +258 21 32 0012/14, fax:+258 21 32 0828, email: hcmcomunicacao@gmail.com
- **Clinicare** - soukromá klinika, Rua Angelo Azarias Chichava 50, Maputo, tel.: +258 84 311 44 44, +258 82 000 33 44

7.4 Internetové informační zdroje

- Câmara do Comércio de Moçambique (Mosambická obchodní komora): www.ccmoz.org.mz
- APIEX - Agencia da Promocao de Investimento e Exportacoes (agentura na podporu vývozu a investic): www.invest.apiex.gov.mz
- Associação Industrial de Moçambique (Mosambická asociace průmyslu): www.acismoz.com
- Autoridade Tributária de Moçambique (Celní a finanční úřad): www.at.gov.mz
- Banco de Moçambique (centrální banka): www.bancomoc.mz
- Portal de Contratações Públicas (veřejné tendry): www.concursospublicos.gov.mz,
- podrobné informace o cestování v Mosambiku nabízí například portál: www.visitmozambique.net

Velvyslanectví Mosambiku v Berlíně - příslušné velvyslanectví Mosambiku pro

ČR: <http://www.embassy-of-mozambique.de/>

Většina mosambických médií používá výhradně portugalsštinu. V angličtině každý týden vychází výběr z tisku s důrazem na ekonomické zpravodajství:

- Club of Mozambique: www.clubofmozambique.com

Novinky v portugalštině:

- Notícias: www.jornalnoticias.co.mz
- Folha de Maputo: <http://www.folhademaputo.co.mz/>
- O País: www.opais.co.mz
- Verdade: www.verdade.co.mz
- Televisao de Moçambique: www.tvm.co.mz